Ünnepi rendkivüli kiadás.

MAGYAR VIDÉK.

Előfizetési feltételek:
Egy évre . . . . . 6 frt.
Félévre . . . . . 3 frt.
Negyedévre . . . . 1 frt. 50 kr.
Egy szám ára . . . 6 kr.

A lap kiadóhivatala **Nobel Armin** könyvkereskedésében van, hova az előfizetések küldendők, minden egyéb küldemény a szerkesztő nevére (polgáriskolai épület) czímezendő.

Szépirodalmi, ismeretterjesztő és társadalmi közlöny.

Megjelenik minden szerdán és szombaton.

Hirdetések
négyzet centimeterenyi tér szerint számíttatnak. — Egyszeri beiktatás ára minden négyzet centimeterért 1 krajczár. — Bélyeg külön 30 krajczár. — Előfizetőink kedvezményben részesülnek.
Nyilt tér petitsoronként 10 krral számíttatik.

II. évfolyam. Pápa, 1880. márczius 27. 26. szám.

Feltámadás.

A monotheistáknak egy tekintélyes része jelentőséges ünnepet ül hónap.

A feltámadás ünnepét!

Annak feltámadási ünnepét, a ki azt hirdette, hogy mi emberek egyenlők vagyunk az Isten előtt; hogy nékünk embereknek egyaránt szabad az egy örök Istenhez fohászkodnunk, s hogy mi emberek testvérek vagyunk egymás között.

A ki tehát azt hirdette, hogy legyen e föld emberei között: egyenlőség, szabadság, testvériség!

A ki tehát a legnemesebb eszméknek volt szószólója!

A ki tehát csak üdvöt akart szerezni az emberiségnek.

Azon pártatlan tanító feltámadásának ünnepét üli meg holnap a monotheisták tekintélyes része, a mely tanító azt hirdette és hirdeti nékünk, hogy „szeressük egymást,“ hogy „szeressük felebarátunkat mint önmagunkat“ s a ki ezen magasztos tanáért kínos halált is tudott szenvedni.

Keresztre feszítették! A leglassúbb, a legkinosabb halálnemek egyikére ítélték el, mert a tiszta, a nemes igazságot hirdette.

Közös sorsa ez mindazoknak, kik tündöklő szellemüket, nemes szivüket az igazság oltárára teszik le.

Hiszen Sokratest sem engedték ügyis nemsokára bekövetkezendett természetes halállal kimúlni. Tanait, mert igazak voltak s a gonoszokat sujtották, sophismáknak nevezték el — s ezzel ki volt mondva az itélet is!

Galileit istenkáromlónak mondták, mert olyan igazságot mondott, mely az istent milliomszorta nagyobb diesőségben és hatalomban tünteti fel!

Husz és Jeromos ott hamvadtak el azokon a máglyákon, melyeket nekik az embereknek igazság - nem - szeretete állitott fel és gyujtott meg.

A legmagasztosabb igazság hirdetéséért halt meg Krisztus is, — s mivel a keresztyénség ezen megalapitójának élete és halála egyaránt nemes és példaszerű volt; mivel azon eszme, melyre a keresztyénség — értem a tiszta, mocsoktalan keresztyénséget — alapitva van, olyan, mely közelebb áll az istenséghez, mint emberi gyarlóságunkhoz: Krisztust joggal isten emberének, isten fiának nevezték el, — s ő nemcsak magának tartotta fenn ezt a méltóságot, ezt a magasztos tudatot, hanem ő azt mondta, hogy mindnyájan isten fiai, isten gyermekei, tehát testvérek vagyunk az úrban.

O emberi alakban isten fia volt. O emberi alakban a megtestesült isteni ige, az örök igazság volt.

Az igének, az igazságnak több ellensége van az emberek között, mint barátja.

Azért győzött a gonosz, azért itéltetett el, feszíttetett fel és tétetett sírba a megtestesült igazság is Krisztus személyében.

De el lehet az igazságot némitani rövid időre, talán egy napra, egy hétre, egy évszázadra tán, — de örökre soha!

Lehet az igazság képviselőit, szószólóit kinozni és megölni, — az igazság, az eszme megmarad, s előbb-utóbb napfényre, érvényre jut.

Krisztusban is sírba tették, elnémították az igazságot.

Vannak a keresztyének között is emberek, a kik sajnálkozva vállat vonítanak, ha azt mondjuk nekik, hogy a Krisztusról szóló tan hivei vagyunk, azaz hiszszük, hogy isten fia volt. Azt mondják, hitregének elég szép a keresztyénség megalapitójáról, az emberiség megváltójáról szóló tan, — de mivel nem vagyunk képesek emberi elménkkel az állitólag történtéket felfogni, hát — —

No, mi meg azt mondjuk, hogy ha rege a keresztyénség, akkor szép, gyönyörü rege, melyhez hasonlót csak az égiek irodalmában találunk.

És a Strauszok és Renanok hiába bizonyítják Krisztus emberi voltát, hiába akarják őt azon nimbustól megfosztani, melyben őt az emberiség milliói képzelik!

A Strauszoknak és Renanoknak nem fog sikerülni bebizonyitani azt, hogy a ki úgy él, mint Krisztus élt, és a ki úgy tud meghalni, a mint Krisztus meghalt, hogy az ne legyen isten fia! Hiszen a tökéletesség fogalma azonos az isten fogalmával, és a ki a lehető legnagyobb tökéletességet éri él — nem isten fia az?

De különösen nem fog sikerülni a Strauszoknak és Renanoknak bebizonyitani azt, hogy az az eszme, melyet Krisztus földi pályáján képviselt, melyért élt és meghalt, meg is bukott, de ismét fényes diadalmat is ült.

Az eszme megbukott.
Az eszme győzött.
Mert az eszme igaz volt!

Midőn tehát a keresztyénség milliói a megváltó feltámadása évfordulóját ünneplik meg, nem végeznek személycultust, nem bálványoznak, hanem az igazság diadalmának örömünnepét ülik.

Ez a keresztyénség husvétjének értelme.

Vajha mindazok, kik Krisztus híveinek mondják magukat, azon igazsághoz hiven és tántorithatlanul ragaszkodnának, melynek ő hirdetője, martyrja lett!

Vajha az egyenlőség, szabadság és testvériség eszméje mielőbb általánossá, közönségessé lenne!

Vajha az a szeretet, melyet Krisztus olyannyira szivünkre köt, csakugyan mindnyájunk szivébe vonulna!

Akkor azután keresztyén és nem-keresztyén egyaránt isten fiának avattatnék.

Mert az igaz keresztyénségnek talpköve a tiszta erkölcs.

Mert a kik a tiszta erkölcsöt követik — Krisztus tana szerint — isten gyermekei.

Akkor azután testvérek leszünk egymás között!

Félre tehát gyülölség, türelmetlenség s ti az emberi gyarlóság egyéb torzszülöttjei — — testvérek legyünk mindnyájan az urban;

hivei az örökkévaló igazságnak!

KÖZLEKEDÉS.

A pápa-keszthelyi vasut ügyében a következő sorokat vettük: „Tekintetes szerkesztőség! A „Magyar Vidék“ 22-ik számában ismét egy városi polgártól a pápa-keszthelyi, vagyis pápa-devecseri vasut érdekében egy czikk jelent meg, melyben az iró maga mágát, mint nem szakértőt tüntette ki, s ezen utóbbi vallomása ugyan felesleges volt, mert minden szak, és józan eszű egyén azt ugy is tapasztalta volna, de minthogy ezen czikk ezt is tartalmazza, hogy ezen igen czélszerű terv, t. i. a pápa-devecseri vasut vezetése miért hagyatott figyelmen kivül Czell kedvéért? arról felvilágositást Steiner Antal épitész ur adhat, mivel ezen titokba beavatva volt. Ennélfogva az igen tisztelt érdeklő közönség felvilágositására a következőt kérem ismét becses lapjában felvenni.

Már 1846-ik évben kezdettem a felől gondolkodni, hogyan és miképen kapthatna Pápa város és ezen vidék vasutat? már ekkor kezdettem működésemet nagy fáradsággal s önköltségemen adatokat gyűjteni, s Győrben érdekeltséget szerezni, s minthogy 1862-ben a déli, Budapestről induló vasut a győri kereskedést nagyon csökkentette, Bocskay Ignácz mint ekkori teljhatalmu igazgató urral a győri Lloydban léptem fel, Győrben az állami vasutat Pápán át Sz. Györgynél a déli vasuttal, mintegy 17 mérföld hosszu vasuttal összekötni kellene, ezen terv nemcsak kereskedő körökben, hanem általánosan életre valónak, sőt az egész vidék hasznai előmozditására annyira el lett ismerve s felkarolva, hogy az előleges munkálatokra egy hónap alatt 574 ezer-forintos részvény vagy 57,400 frt. lett biztositva, úgy hogy 100 frt. helyett egy részvényre csakis 40 frtot kellett fizetni, s így az 1867. évi pénztárnoki zárt számadás szerint kamattal együtt 21390 frt. 81 kr. fizettetett le.

De minthogy 1867-ik évben a magas kormány ezen hasznosnak mutatkozó győr-pápa-keszthelyi vasutat az egész vidék boldogságára nem engedte meg, és a helyett 1867. évben a vidék egy másik, a Győr-Pápa-Molnári-Gráczi vasutat tervezte és kivánta engedélyezni. Midőn a Győr-Pápa-Keszthelyi consortiumban nemcsak nekem, hanem minden józan gondolkodó egyénnek tanácsolni kellett, hogy inkább fogadjon el valamit, mint hogy semmitsem kapjon, s megvallom köszönettel fogadtam el, minthogy ezáltal 1846-iki óhajom, t. i. hogy Pápa vasutat kapjon nem csak sikerülne, hanem még az is, hogy Pápát később még könnyebben lehet Keszthelylyel vasut által összekapcsolni, s minthogy 1869. évben a magas kormány csak kamatbiztositással s csak Győr-Pápa-Czell-Szombathely-Grácz, és Czell-Devecser-Veszprém-Fehérvár-Budapest felé határozta, engedte s létesitette meg, azért nekünk hálával és köszönettel úgy kellett elfogadnunk, a hogy azt a magas kormány határozta.

Az vagy azok titkai és okai, igen t. polgártárs, hogy miért vezettetett a vasut Czellbe s nem Devecserbe az, hogy a vasut Grácz felé és nem Keszthelyre lett határozva, s így senki sem kivánhatta, hogy a győri és grácsi forgalomra nézve a vasut

TÁRCZA.

Piros tojás.

— Rajz. —

„Ónnek mint olyan férfinak kinek már, mint értésemre jutott, egy véres kimenetelü párbaja volt, különös fogalmai vannak a lovagiasságról.

„Higyje el grófné, a tapasztalat tanitott ily elvekre. Legkedvesebb barátaim egyikét sebesítém meg veszélyesen, mert nem méltóztatott velem valami köznapi dologban egy véleményen lenni. Azóta megváltoztam s személyemmel együtt megváltoztak elveim is. Akkor a legnagyobb bolondság miatt képes voltam keztyümet oda dobni, ma már, — misem birhatna reá.“

„Misem birhatná reá? Lám-lám nem hittem volna soha, hogy Révfalvy Frigyes báró, a lovagiasságról és bátorságról a többi uracsok közül kiváló férfiut, misem birhatná arra, hogy kesztyüt dobjon sértője szeme közé!“

„Amélia! Kedves Amélia! Miért e sértő hang? Kételkedik talán lovagiasságom, vagy bátorságomban?

„Még eddig nem volt okom; de ha ily elvek mellett marad, akkor félek, hogy kénytelen leszek bátorságát kétségbe vonni.“

„De Amélia! Tán csak nem kivánja hogy . . .

„Hogy megvivjon valakivel? Isten mentse tőle és ne adja, hogy valaha legyen oka bárkivel is összezörrenni! de én csak az elvet rosszalom, mint olyan elvet, mely lovagias férfihoz nem illő. Apropos, ki volt az, akivel párbaja volt.?.

„Legjobb és legőszintébb barátaim egyike, ritka müveltségü és szellemdús derék fiatal ember, de szegény. Alsóbb rendü államhivatalnok volt, 800 ft. évi fizetéssel, melyből szegény öreg szüleit — kiknek egyedüli támaszuk volt — eltartá. Engem a véletlen hozott vele össze, nyilt modora, müvelt és szellemdús megjegyzési készettek arra, hogy magamat neki bemutassam és nemsokára a legjobb barátok lettünk. Egyszer szóvitásba keveredtünk; én valami badarságot állitottam és makacsul ragaszkodtam hozzá, ő pedig látva, miszerint az ész és a logika fegyvereivel oktalan makacsságomat nem birja megtörni, bosszusan fordult el tőlem azon szavakkal: „barátom, ön bolond“! És én — — —

„És ön?!“

„És én, megfeleledkezve magamról — arczul csaptam . . . .

„Szerencsétlen! Ily lappalie miatt, mikor néki még valószinűleg igaza is volt?“

„Igen, arczul ütöttem. Megvivtunk, barátom megsebesült, négy hétig őrizte az ágyat és midőn végre felgyógyult, — tőnkre tett ember volt, mert hivatalát a párbaj miatt elvesztette. Most egy ügyvédi irodában dolgozik mint inrok har minez frt. havi fizetésért.“

„Szegény ember! És mind-ennek ön az oka! Hát szegény öreg szülei?“ kérdé Amália szánalmasan.

„Azok . . . . . azok — koldulnak . . . . . .

„Szerencsétlen! és ön?!

„Engem kerülnek és — nem fogadnak el tőlem semmit.“ A báron erőt vett a benső felindulás; csüggedten horgasztá le fejét és hallgatott.

A grófné tekintete szánalomteljesen csüggött az előtte ülő szép ifjun. Végre a báró megtörve a csendet, bánatos szemeit ismét a szép nőre emelé:

„Én tettem őt tönkre, ő markoltam durva erőszakkal jövőjébe, én téptem le szülőinek kebléről, én tettem őket — koldusokká . . . . Látsza Amália, ez fáj nékem, ez bánt engem, ez üldöz engem és ez az oka, hogy nincs semmi, miért valaki párbajra kényszeriteni képes volna.“

„Semmi?!“ kérdé Amália, könnyein keresztül — fejét kedvesdeden félrehajtva — az ifjura pillantva. — „Semmi!!“ felelé az határozottan.

„Hát végettem??“ és a szép nő igézően mosolygott. — „Ön végett?!“ — —

És az ifju odahajolt a gyönyörü nőhöz, megfogá kezét, és mélyen, mélyen nézett sötét szemei közé. És ezen sötét szemek most nedvesek voltak a könnyektől, és van-e férfi, kit egy szép nőnek könyes szemei hidegen hagynának?

A szobában a legnagyobb csend honolt, melyet csak az elmélázó ifju mély sohaja szakitott meg. Lehajolt a bársony-puha, átlátszó fehérségű kézre és hosszu, forró csókot nyomott reá. A szép nő nem vonta vissza kezét.

Frigyes magánkivül volt. Szeretett volna a bájos alak előtt térdre borulni és fölnézni hozzá mint — istennőjéhez. A grótnő azonban meggátolta ebbeli szándékában.

„Hahaha! Mily sentimentális helyzet! Valóban még csak gyönyörü, lugosokkal ellátott kert kellene ide és a fejünk fölött ragyogó hold, pár tucat fénylő csillag, néhány turbékoló gerlicze, hátunk mögött férj alakjában a megtestesült féltékenység kivont fényes törrel, villámló szemekkel és kész volna bármely borzasztó regényhez is alkalmazható szerelmesek közötti jelenet. Hahaha! Nem rossz!“ folytatá felállva a kerevetről, melyen eddig ült. „Jöjjön, nézze meg husvéti tojásaimat, melyeket praesentbe kaptam!“

Frigyes felállt és követé az imádásra méltó alakot.

„Nézze!“ folytatá Amália „mindegyik felt. nogy a másik fogja megelőzni és mindnyájan már ma L..svét előtt küldték el ajándékaikat; de én ezeket nem szeretem; nincs köztük egy természetes se! Nézze! Ezt az arany tojást, kirakva mindenféle szinü drágakövekkel, nagybátyám küldte. Ezt itt, tiszta, káprázató fényü kristályból, cousineomtól kaptam, — de nincs e sok között egyetlenegy valódi sem; szeretnék egy közönséges, egészen egyszerüen pirosra festett tojással birni.“

„Ezen kivánatát könnyen teljesithetem“ szólt mosolyogva az ifju. „Ha megengedi Amália, én magam fogok egyet befesteni és elküldeni.“

„Óh! nagyon köszönöm kedves báró ur! Szerény ajándékát mindenesetre többre fogom becsülni és hivebben őrizni, mind ezen haszontalanságokat itt, melyeknek még azon értékük sincs, hogy valódiak. —“

„Köszönöm grófnő e megtisztelteltést. Sietni fogok, hogy az igértet, még ma kezeihez juttassam.“

Még egy meleg kézszorítás és Frigyes túlboldogan távozott.

„Szerrrvusz Frrriczi!“ szólítja meg az utczán kerepelő hangon egy monóklis fiatal ember.

A báró hidegen viszonzá a jövevény üdvözlését.

„Nos, miérrrt vágsz oly arrrczot, mint a birrrká, mikor menydörög?“

Frigyes boszusan tekintett a tolakodóra. Nem szerette társaságát.

„Hová sietsz?“ kérdé az imént érkezett.

„A clubba“ felelé a megszólított röviden.

„Honnét jössz?“

„Hm . . . . egyik barátomtól“ szólt zavartan a báró.

„Áhá, ismerrrjük márrr azt a barátot! — Te képé, annál a kis angyalkánál voltál, Amáliá grrrófnőnél; hahaha! hihihi! nincs rrrossz gusztusod mondhatom! „Fess kölyök“ az a Málcsika! Hehehehe!!“

Frigyes alig birt magán uralkodni. Összeszorí-

Pápáról először Devecserbe, mely 28 kilometer és Devecserből úgy Czellbe, mely 31 kilometer. vezettessék, mikor Pápától Czell csak is 26 kilometer, így tehát 26 kilometer helyett, miért 50 kmeternyi utat tenni?

Ha egyébaránt ezen városi polgár mindezekről irásbeli adatokat kiván, szivesen fogom őt személyesen látni, s meggyőzni irásbeli adatokkal, ha pedig még ezen sem nyugodnék meg, az esetben számtalan tanuval tudom azt bebizonyítani, hogy 1867—1869 év végéig mennyit küzdöttem ezen ügyben, s ezen számtalan tanuk közül csak kettőt hozok fel, kiknek egyike az akkori államtitkár Kerkápolyi Károly, másika pedig az akkori Pápa város képviselője Szabó Imre urak, kiket ha meghallgatand, akkor bizonyosan meg fog győződni arról, hogy ezen ügyben mindent elkövettem, a mit csak lehetett.

Végtére engedjen meg t. városi polgár, miután úgy hiszem eléggé felvilágosítottam, furcsának látnám igen, ha Pápának 15000 lakosa közül egy névtelen, s maga vallomása szerint is csak szaktudatlan, akarná a többi 14999 lakost a fentebb előadottakról gyanusítani. S minthogy akkori időben minden szakértőnek, kik általa érdekeltettek, hozzájárolniok és belenyugodniok kellett, minthogy törekvésük, mely az volt, hogy Pápa vasuti hálózatba essék, és a világforgalomban részesüljön, máskép nem létesülhetett, így tehát igenis szivesen belenyugodtak, — és minthogy a pápa-devecseri-keszthelyi vasut a 120000 érdekelt csakis közös szilárd akaratával létesülhet, nem helyeselhető, hogy ezen közös, hasznos ügy alaptalan gyanusításokkal zavartassék.*) Kiváló tisztelettel maradván, Pápa, 1880. évi márczius 24-ik napján.

Steiner A. épitész.

(Az „Egy városi polgár" aláírással megjelent sorokat városunk egyik befolyásos s mi több: az ügy iránt igazán érdeklődő polgártól kaptuk, s közöltük azokat úgy az eszmék tisztázása czéljából, valamint az „audiatur et altera pars" elvénél fogva. Úgy hisszük, hogy gyanusitással vagy egyéb rosz szándékkal az „Egy városi polgárt" vádolni manap még egy kissé korai.— Egyébként czikkiró úr ismeri álláspontunkat, melyet e vasutügygyel szemben elfoglaltunk. (Szerk.)

Irodalom.

Igéretünkhöz képest lapunk szerkesztője és tulajdonosa „Ifjusági és népkönyvtár" czimü vállalatának I. kötete a „Magyar paed. szemle" márczius havi füzetében megjelent ismertetését a következőben hozzuk: **„A rongyszedő fia."** Elbeszélés az ifjuság és a nép számára. Irta Bánfi János. Kiadta Nobel Armin Pápán, 1880. Ára 40 kr. Az „Ifjusági és népkönyvtár" I. füzete. Rousseau „Emil"-jében azt mondja: „Az olvasás valóságos csapás a fiatalságnak és mégis kizárólag azzal foglalkoztatjátok. Az én Emilem 12 éves korában is alig fogja még tudni, mire való a könyv, söt nem bánom, ha 15 éves koráig sem tudja." Ámbár nem vagyok e vélemény hódolója, vajmi gyakran ráadnám szavazatomat; mert oly korban, midőn az ábránd meg van fosztva nemes bájaitól; midőn a sziv-ösztönét követni gyöngeségnek tünik fel; midőn az olvasmányok sulypontját az érzéki kicsapongások képezik, a tilos kéjt csak félig leleplezve tárják a hevülő ifjuság szemei elé, hogy a felizgatott érzékiséget, a testi és lelki erők ellenségeit, a szemtelen vágyakat annál hizelgőbb alakban előtérbe léptessék; midőn az ifjak a férczművekben eszményképeket keresnek és találnak: akkor jobb volna, ha az ifjuság nem tudna olvasni, mert szive megtartaná természeti ártatlanságát. A szerencsétlen ifju, kinek szellemét a gonosz olvasmányok elhomályositották, szivét beszennyezték, vágyait végtelenig kiszélesbítették, miután a képzelet szárnyain kalandozza be a paradicsom virányait és az élet kopár sivatagján öntudatra ébred, nem tud megbarátkozni azon szük körrel, hol talán a szegénység is, vagy ha ez nem, bizonyára a kötelességek, önmegtagadását sürgetik. Az ily szerencsétlen el van veszve, mert másnak tapasztalja az életet, mint azt képzelte. — Boldogtalanná lett, mert olvasni tudott. Az örvény mélyébe sodortatott, mert megismerkedett a könyvekkel! Az ifju lelkét könnyen lehet megmérgezni, de vajmi nehéz meggyógyítani. És mit szóljunk a felnőttekről, különösen pedig a népről? kinek a jó olvasmányok hiányában a ponyvairodalom büzhödt forrása a szellemi kincstár (?), mely a mint tudjuk, a művelődésnek, fenvilágosultságnak megölő betüje, valóságos métely erkölcsi rákfene, mely a nép lelkét bepiszkitja, durvává teszi. Utálatot és erkölcsi undorodást érdemelnek az ily férczművek és a szegény nép — gyönyörrel olvassa . . . . És erre a mételyre, nyomorult garázdálkodásra ügyet egy lélek sem vetett. Hála! hogy a mozgalom, melynek éle, a gonosz, nyomorult irodalmi termékek ellen fordult, már is dicséretes eredményeket felmutathat. A mozgalom helyes uton jár; positiv eszközökkel hat. Ez azonban szükséges is, mert „a negativ jellegü eszközök — főleg az erkölcsi világban — nem mindig eredményezik az óhajtott sikert." Vagyis: „a rosz könyvek betiltása, ha jókkal nem tudunk előállani, annyi, mint elvágni a csörgő kigyónak csörgőjét és meghagyni fullánkját." A megromlott közvéleménynyel a sajtó terén kell megküzdenünk, nem kimélve semmi fáradalmat, üdvözölve az előharczosokat. Azért üdvözöljük Bánfi Jánost, ki „Ifjusági és népkönyvtár" czim alatt f. évtől kezdve Pápán oly vállalatot indított, melynek czélja: csak eredeti magyar műveket adni és nemcsak a ponyvairodalom fertelmes termékeit, hanem a külföldi kevesbé jó ifjusági és népies iratokat is a térről leszorítani. Minden második hónapban egy füzet jelenik meg; évi előfizetés 2 frt. E vállalatnak első füzete „A rongyszedő fia" czimü elbeszélés már megjelent, megfelelve a czélnak, gazdagítván az ifjusági és népies irodalmat egy hasznos könyvvel. Tárgya érdekes, kidolgozása pedig olyan, hogy nem kell hozzá magyarázó, ami különösen emeli értékét. Irója rajta volt, hogy az észre és a kedélyre egyaránt hasson. Mulattató és tanulságos is. Tartalma változatos, folyton lekötve tartja az olvasó figyelmét. Hőse, egy sok viszontagságon átment zsidó fiu, rokonszenvesen van rajzolva, magasztos erényekkel: hazaszeretet, vallásához ragaszkodás, hüség stb. felruházva, amiért is utóbb a sors boldogsággal megjutalmazza. — Az iró valóban érdemes az elismerés koszorujára. E könyv méltán megérdemli, hogy egy ifjusági és népkönyvtárból se hiányozzék. Igen kivánatos, hogy e vállalat a kellő pártolásban részesüljön. A kiadó, Nobel Armin, eléggé gondoskodott arról, hogy a kiállítás csinos legyen. Dicséretre méltó, mint oly nemes czélu vállalatnak kiadója is. Bárcsak többen lépnének a küzdtérre, mert még nagy területeken áll az elmét butító, az erkölcsöt ölő gaz. Ez ellen pedig leghathatósabb szer — a talaj jó művelése, mihez nagy erő kell.

—

A Budapesten megjelenő s általunk már több izben melegen ajánlott **„Magyar paed. szemle"** érdekében Pozsonymegye tanfelügyelője következő körlevelet bocsájtotta ki: Tisztelt tanitó úr! A tanitó hivatását csak akkor töltheti be kellőleg ha a szellemi képzettség egy bizonyos magaslatára emelkedve azon magát nem csak fentartani képes de folytonos önképzés által a mivelő és határt nem ismerő lépcsözetén folyton tovább tovább emelkedni igyekszik, a tökély Zenitje felé. Igaz hogy a tanitók jutalma nem állván arányban fáradozásukkal, anyagi helyzetük oly mostoha, hogy tovább képzésüket s ismereteik gyarapitását, ujabb és ujabb művek megszerzése által nem igen eszközölhetik. Van azonban a tanitói tovább képzésnek egy olcsó eszköze s ez a szaklapok és folyó iratok szorgalmatos olvasása mely által aránylag csekély költség mellett mindazon hasznos ismereteket megkeresheti magának minden tanitó, melyre szüksége van. Egy ily kiváló szaklapnak jelezhetem a Budapesten megjelenő s Rill József, ur által szerkesztett Paedagogiai Szemle czimü havi közlönyt. Az előfizetési ár egész évre csak 2 frt. 50 kr. (kiadó hivatal státió-utcza 9-ik sz.) A midőn tehát ezen kitünőleg szerkesztett havi közlönyt. tanittó ur különös figyelmébe ajánlnnám, egyuttal felkérem, hogy képzettségének a tudomány egy bizonyos szinvonalán leendő megtarthatósa tekintetéből vagy maga, vagy a hol több tanitó működik ezekkel egyetemben lépjen mielőbb az előfizetők sorába. Pozsony 1880. márczius 18. Róth Józzsef tanfelügyelő.

Fővárosi levél.

Budapest, mártius 24.

(A Nemzeti dalkör és zenede. Liszt estélye és Wilt Mária búcsúja.)

Csirip! . . . Csirip! . . . Nemde önök kérdezni fogják e már ismeretes hangoknak itteni jelentését! . . . Hja! . . . A „fakó pinty" eltévedt, és a „Veréb" megérkezett.

Hisz itt a tavasz! . . . S hogy ez való, szolgáljon elég bizonyságul reá az, hogy a „füzfa" is kihajtott, mert az én édes jó szerkesztő uram nem egy füzfán termett „valamivel" szolgált nékem „fidibus"-ul! . . .

Csodálkoztam! Ennyire koczkára tenni ifjú erők, édes kecsegtető reményét! . . . No de vigaszom az, hogy nem mindenkit csókolt homlokon a „Músza" istenasszony.

Különben is hagyjunk fel az ide nem tartozó dolgokkal, s mondjuk el azt ami végett időt, tintát, és papirt fogyasztok, t. i. a fennt elősoroltakról referálni leszek bátor, és a tekintetes szerkesztő úr csiripelésé . . . Pardon! . . .

Bocsánat! Annyira meg van már nyugalmam zavarva, hogy nem azt irom amit irnom kellene; tehát mint mondom a szerkesztő úr engedelmével többször fogok alkalmatlankodni csiripeléseimmel.

Kezdjük elűlről.

Van Pesten egy dalegylet, amely ezt a nevet viseli „Nemzeti dalkör." Mi pestiek büszkén mondhatjuk el reá, hogy „nemzeti" ne értsünk mást, csak a „magyar nemzetet" . . .

Mért lehetünk büszkék reá? . . .

Azért, mert a többi pesti dalegyletek mellett ez azon egyetlen egy „kör," amely úgyszólván csak magyar szövegü dallal mulattatja közönségünket. Nem germanizál, nem titulál „Löbliche" „Euer Wohlgebohren" s a többi czimekkel! . . .

E hó 19-én tartá e kör a nemzeti „Zenede" felsőbb osztályú növendékei és több magán személy szives közreműködése mellett a „Redoute" kis termében Liszt Ferencz, jelenleg Pesten tartózkodó veterán művészünk tiszteletére dalestélyét bankettel összekapcsolva.

Belépve a fényesen kivilágított terembe, diszes közönséggel találkozhattunk, s nem tulozunk ha azt mondjuk a főváros tekintélyei, és zeneértői foglalták el a székeket.

A többek közt ott láttuk, gróf Zichy Gézát, Mihailovich Ödönt, Székely Imre, Bartay Edét, s más hires művészeinket.

A műsor a legpikánsabb igényeknek megfelelőleg volt összealkotva, ugyszintén a kivitele minden egyes számnak is művészi volt.

Jól esett látnunk illetőleg olvasnunk, hogy az elősorolt zenedarabok szerzői Liszt, Huber, és Joachim. Tehát csupán hazai zeneszerzők művei adattak elő.

Tán olvasóimat untatuám, ha a műsor minden egyes pontját részletesebben tárgyalnám. Elég legyen megjegyeznem, hogy a dalkör által előadott karok, mint a „Légy szilárd" „Csatadal," „Rajnai bordal," és „Paulai szent Ferenczhez" czimüek az estély fényét igen nagyon emelték, s hogy ott jelenvolt művészünk bevallotta, hogy e karok ilykénti előadása (pláne az ő szerzeményei) igen meghatotta őt, s nem egy öröm könyüt csaltak szemeibe. Még mielőtt az estély megkezdődött volna, egy fiatal „dalnok" karján egy gyönyörü leánykával (Schölnaszt Ida ki az estély alkalmával zongorajátékával a mesternek feltünt) egy megható beszéddel, babérkoszorút nyujtott át a mesternek, amelylyel ott álló szobrát megkoszorúzták.

A nagyszerüen sikerült estély után a működők és az ott jelenvolt közönség nagy részét már az étterem a legszebben berendezve fogadta. Kezdetét vette a bankett, amelyben én is részt vettem.

Folyt a toasztirozás, Lisztre, a dalegyletre, stb. és azalatt észre sem vevém, hogy az óra tizenkettő felé halad.

— Teringettét! tizenkét óra! . . .

Ördög s pokol! . . . Megesz a szerkesztőm ha nem referálok néki az estélyről! . . . Kalapot fogva, elhagytam a bankettet s bérkocsiba ülve a szerkesztőséghez hajtattam.

Alig értem a szobába, amint a szedőgyerek kéziratért nyafogott. Én leültem, és lakonikus rövidséggel scribáltam egyet-mást, s másnap már a dalegyletnek néhány tagja mohón olvasta a refe-rádát! . . .

Alig múlt el a dalestély, már ismét megbizást kaptam! Wilt Mária búcsúzik el Pesttől.

Soha sem örültem jobban mint akkor, midőn én juték azon szerencséhez: potyára juthatni ahhoz, hogy Wilt Máriát e világhirü énekesnőt hallhattam.

Eljött a várva-várt est. A nép tolongott a szinház felé, mindenki hallani akarta ha még nem volt alkalma, azon világhirü művésznőt, ki oly nagy port vert fel Európában.

Türelmetlenül vártam a cortina felhuzását. Vártam! . . . És várakozásom csodálattá vált! . . . Ha pictor, ha festő volnék, lerajzolnám azon alakot, aki majdnem a fél szinpadot foglalta el, és aki hangjával fölülmúlta a roppant hangú zenekart.

Utoljára Goldmark, felülmúlhatatlan „Sába királynő"-jében lépett fel, S u l a m i t h szerepében.

Az a hang, az a játék, elbüvölte a közönséget, s frenetikus tapsokban tört ki elismerése. S hogy Wilt mily édes emlékekkel távozik tőlünk, azt mi, és ő tudjuk! . . .

Ha szerkesztő úr megengedi Sába királynő-jét is ismertetem, úgy a szöveget, mint zenét, minthogy én is a zenének szentelem időmnek legnagyobb részét.

Még csak Huber Károlynak kell e sorokban legnagyobb elismerésemet, és dicséretemet kijelentenem.

Isten önnel! Máskor többet!

V e r é b.

GAZDASÁG.

A közönséges és az ugynevezett Graham kenyér táphatása.

Tápdus, könnyen emészthető, s egyszersmind izletes, vagyis egyszóval jó kenyérnek az előállitásával foglalkozni még a tudomány oly emberei sem tartották méltóságuk alattinak mint egy Liebig, bátran irhat tehát csekélységem is egy kis értekezést a mindennapi kenyérről.

A kenyér századok óta minden viszonyok között elsőrendü tápszert képezett, és képez ma is, daczára mindazon, nagyrészt csupán az iny csiklandozására szolgáló konyha-művészeti termékeknek, amelyek idővel a kenyérfogyasztást — egyenesen kárunkra — jóval szükebb korlátok közé szorították, s amelyek napjainkban már a kenyeret is finomabb alakban előállitani követelik.

Hogy mily fontossággal bír a kenyér kérdése az emberi nemre, már abból is látszik, hogy a közéletben a legnagyobb nyomor jelzésére jellemzőbb kifejezésünk máig sincs, mint ha valakiről azt mondjuk, hogy „mindennapi kenyere sincs" s minden tisztességes munkát „kenyérkeresetnek" nevezünk, mig arról, a ki „kenyerét vesztette" a legnagyobb részvéttel, sajnálkozással szoktunk szólani.

Mindezek alapján azt hiszem, hogy azon kérdést, hogy miként kell tehát a kenyérnek, az emberi tápszerek legnélkülözhetetlenebbjének készítve lenni? — hogy az mint ilyen, az ember emésztő szervei követelésének minden tekintetben megfeleljen, méltán az emberi nem táplálkozási kérdése egyik legfontosbikának lehet tekinteni, és igy megérdemli, hogy mindenki ezzel lehető behatóan megismerkedjék.

Vegyük vizsgálat alá mindenekelőtt a kenyér tápértékét.

Midőn valamely tápszernek tápértékéről van szó, az alatt — mint azt már egy előbbeni czikkemben volt szerencsém fejtegetni — annak azon tulajdonságát értjük, hogy mennyire képes az az anyagcsere által az állati testben felhasznált anyagokat helyrepótolni. Minél tökéletesebben képes tehát valamely tápszer e követelménynek eleget tenni, annál nagyobb annak tápértéke és igy azon tápszer, amely ezen visszapótlást végbe vinni legtökéletesebben képes, az a tápszerek között természetesen az első helyet foglalja el.

S ha az emberi táplálkozásra használt tápszerekre csak egy felületes pillantást vetünk is, mindennapi tapasztalás alapján épen nem nehéz ama tápszert feltalálnunk, amely egyedül minden más tápszer segedelme nélkül is képes az emberi test-

---

totta ökleit, elhalaványult, megállt, megragadta a másiknak karját, és merően szemei közé nézett.

„Na-na! Frrriczi! Ne bolondozz! Összegyurod a Mánchettámat!"

Frigyes elereszté karját és szótlanul sietett tovább. A másik követé. Az a másik pedig, kit Czenczi bárónak hittak, három dologról volt ismeretes: 1-ször. sok pénze volt, de elköltötte; 2-szor: hogy sok pénz kellene neki — ha ugyan találkoznék olyan bolond, aki adna, vagy kölcsönözne neki; 3-szor: azt beszélték, hogy azon pénzt, melynek olykor birtokában volt, valami kétes hirü nőtől kapta.

Frigyes éppen afölött tanakodott, hogy miképen rázza le e haszontalan tolakodót magáról, midőn a clubb elé értek.

Frigyes benyitott, a „kedves" Czenczi barátja nyomban utána. Frigyes ismerőseit üdvözölve, leült egy asztalhoz, az ő elválaszthatlan Czenczije melléje telepedett. Frigyes boszusan állt fel ismét, és bement a mellékszobába, de Czenczi mintha csak a sarkához lett volna nőve nem hagyta el.

„Barátaim!" kiált most boszusan Frigyes, „borzasztóan unatkozom itt; kinek van kedve sétálni jönni? Kimegyek a majoromba, körülnézek ott egy kissé."

Öten jelentkeztek, köztük — Czenczi. —

Frigyes nem menekülhett tőle és meg volt irva a sors könyvében, hogy mai napon ne is legyen képes tőle menekülni. Föltette magában, hogy ignorálni fogja őt, mintha nem is volna jelen. Ha szólni fog hozzá, nem felel néki, talán végre megunja és nem alkalmatlankodik.

De a Frigyes gondol és a Czenczi — — —

A Czenczi szépen ott ballagott Frigyes mellett, irtózatosan retyetülve és kerepelve, még akkor is, midőn már a major körül levő erdőcskében bolyongtak és annélkül, hogy Frigyestől feleletet várna, összehányt-vetett mindenféle kisebb-nagyobb badarságot, mig végre egyenesen Frigyeshez fordult.

„Hát mond Frrriczi, mit csinál a kis Málcsika, heee??"

„Kérlek, kimélj meg, én nem tudok semmit Amália grófnő felöl" felelt visszafojtott dühhel a fiatal ember.

„Nem tudsz semmit, hiszen „kurizálsz" neki! Vagy tán azérrrt vagy oly büszke? Pedig lásd, kedves barrrátom, abban a szerrrencsében márrr nagyon sokan részesültek."

Frigyesnek arczába szökött a vér. Alig volt ura akaratának. Czenczi báró ezt észrevette. „Na, mérrrges vagy? Pedig kárrr, hogy echaufirrozod magadat az ilyen asszony-személyért; hidd el egyik olyan mint a másik; egy jó futtató parrripa többet érrr mint — — — —

Tovább nem tudta folytatni, mert Frigyes dühtől eltorzult arczczal, kidülledő szemekkel, összeszoritott ajkakkal, lihegő kebellel rohant reá és úgy csapta arczul az előtte álló vézna, kiaszott rouét, hogy az menten lepottyant vékony piedestáljairól.

„Háá, Frrrrriczi!" kiáltá feltápászkodva „ez vérrrrt kiván! Vérrrt! A te vérrrredet! Én satisfactiót kérrrrek töled és rrrrögtön! Haaaa!!!

Komikus volt nézni, mint hadonázott az a szegény dagadt ábrázatu ember ott, azon erejének és szellemi fölényének öntudatában, nyugodtan, keresztbe font karokkal álló, férfiu előtt.

A barátok közt két párt alakult. Mindkét párt az ügy rögtöni elintézését sürgeté. A sértett felek beleegyeztek. Czenczi kardot választott.

A tanuk egyike bement a majorba ott lóra ült, benyargalt a városba és rövid idő mulva a fegyverekkel visszatért.

Drága két kard volt az, a legfinomabb damaskusi aczél, vékony mint a közönséges kard, de oly hajlékony, és ruganyos, hogy a legkisebb megerőltetés nélkül lehetett a kard végét a markolatig összehajlitani.

A felek szemközt álltak egymással és amint Frigyes, Czenczinek világos-zöld átható szemeivel találkozott: borzadálylyal vegyes félelem járta át a különben bátor férfiut. Most — a jelenet megváltozott. Az azelőtt oly tragikomikusan hadonázó Czenczi, a legnagyobb hidegvérrel fogta fel, ellenfelének dühös vágásait annélkül, hogy azokat viszonozná. A káröröm mosolya vonult végig hamvasszinü arczán.

Frigyes őrülten vagdalódzik maga körül. Nem lát, nem hall, nem vigyáz, hanem eszeveszetten rohan hidegvérü ellenének és — — — a kard kihull kezéből, melléhez kap, melyből piros vérsugár lövell ki s térdre bukik.

A szerencsétlen, Czenczi kardjába rohant. A kard a sziv mellett nyomult be. — Barátai oda rohantak hozzá, s lefektették lassan a fübe.

Czenzi is oda lépett.

„Szegény Frrriczi! hm! hm!

A sebesült mégegyszer felnyitá szemeit és midőn az előtte állot megpillantá, mintha valamit keresne, homályosuló szemeivel körültekintett.

„Kérem — urak — a majorból — egy tojást — kérek . . . . .

A tanuk csodálkozva tekintének egymásra. Az egyik a majorba szaladt és a hozott tojást átnyujtotta a sebesültnek. Az hévvel nyult a tojás után, letépé sebéről a kötelékeket és midőn a piros vér folyni kezdett, oda tartotta a tojást a szive mellett levő sebhez, mig az szép piros lett. Ekkor átnyujtá egyik barátjának a tojást.

„Kérlek add Amáliának. — Önéki igértem — természetes, valódi — tojást — véremmel festettem pirosra — ő érette haltam meg — mond néki — ő — volt utolsó — gondol . . . . . Amália . . . . . .

Midőn Amáliának a tojást átadták és vele a szerencsétlen ifju halálát közölték, nagy érdekeltséggel forgatta a vérrel festett tojást ujjai közt és felsohajtott: — „Szegény Friczi!! — — — — —

V e n d e S o m a.

Miképen jutott feleséghez a bölcs Mendelssohn Mózes?

(Auerbach után.)

Régi közmondás szerint a férfi, ha csak valamicskével csinosabb az ördögnél, szepnek mondható. Azon körülmény, hogy a szép nem — különösen a jelenkori — nem sokat kérdezősködik a választandó férj külső megjelenése után, csak eszes, jó állomással biró, tekintélyes, vagy gazdag legyen, — bizo-

nek az anyagcsere által szenvedett veszteségét teljesen helyrepótolni, vagyis a test tápkivánalmainak tökéletesen megfelelni.

Ily tapszert a tej képez, s miután itt az emberi táplálkozásról van szó, tehát az anyatejet lehet mint olyat tekintenünk, amely mindazon anyagokat magában foglalja, amelyekre az emberi szervezetnek az anyagcsere által szenvedett veszteségnek helyrepótlására szüksége van. Az anyatejet tehát, habár legtermészetesebbnek csakis a csecsemő korban, de azért mindenesetre a legtökéletesebb emberi tápszenek lehet tekintenünk, és igy azt a tápszernek táptartalmának megitélésénél, kiindulási alapul méltán elfogadhatjuk.

Tartalmaz pedig az a vegyvizsgálatok szerint:

100 részben 3·4% sajtanyagot
2·5 „ vajat
4·8 „ tejczukrot
0·2 „ sókat
88·3 „ vizet

Ezek tehát azon anyagok, melyekkel az anyatermészet a csecsemőt táplálja, hogy azonban ezen anyagok, illetőleg táprészek jelentőségére nézve magunkat kellőleg tájékozhassuk, tudnunk kell, hogy a tudomány a szerves tápanyagokat, két csoportba osztja u. m. légeny tartalmuakra és légeny nélküliekre, vagy a tudomány szavaival élve: protein és szénhydratokra. Az első csoport 5 elemből u. m. éleny (O) köneny (H) szén (C) légeny (N) és kén (S); az utóbbi pedig 3-ból: szén, éleny és köneny van összetéve. E két rendbeli tápcsoport foglalja mindazon anyagokat, melyekből az állat él és alakul, s mivel a légenynélküli szénhydratok az állati életfentartására — a légenytartalmu protein anyagok pedig az állati szervezet képződése körül visznek tulnyomó szerepet, azért az utóbbiak a l k o t ó, amazok pedig é l t e t ő táprésznek neveztetnek.

E 2 rendbeli tápcsoportot minden tápszernek tartalmazni kell, és pedig együtt mindakettőt, mert egyik a másik nélkül hatástalan. Azok mennyisége azonban tápszerekben igen különböző ugy, hogy egyik tápszerben egyik csoport, a másikban a másik túlnyomó.

Tudományos szempontból vizsgálva már most a tejnek alkatrészeit, azt találjuk, hogy a sajtanyag a légeny-tartalmu protein vagyis alkotó anyagok sorába tartozik, a vaj és tejczukor pedig légenynélküli szénhydrat vagy éltető tápszer s ezek mennyisége a tejben egymáshoz ugy viszonylik mint 1: 2·1-hez.

Minden oly tápszer tehát, mely ezen tápanyagokat oly mennyiségben tartalmazza, mint a tej, arról biztosan következtethetjük, hogy rendeltetésének tökéletesen megfelel. Ha már most azon elvet követve vesszük vizsgálat alá legfontosabb tápszerünket: a kenyeret, a vegyelemzés segélyével könnyü szerrel kimutathatjuk, hogy a buzának és rozsnak, melyből kenyerünket készitjük, összetétele csaknem megegyez a tej összetételével. Ugyanis:

100 rész buza tartalmaz:	100 rész rozs tartalmaz:
Sikert 18·3	12·6
Keményítőt 66·7	67·6
Mézgát (dextrin) 7·7	6·0
Zsirt 2·2	1·87

A viszony az alkotó és éltető táprészek között úgy áll mint 1 : 4-hez, a másodiknál pedig 1 : 6-hoz.

Ezen adatokból kitünik, hogy azon felemlített gabonanemben nemcsak mindazon táprészek feltalálhatók, melyek a tejet alkotják, hanem azokban a két tápcsoport közti arány is a tejével csaknem egyezik. Ezen két gabnanem tehát tökéletesen betöltheti s be is tölti azon fontos hivatását, melyre az emberi nem táplálkozása körül hívatva van, Mig viszont az, hogy a buza ember emlékezet óta általában véve mindig nagyobb becscsel birt, mint a rozs, azt mutatja, hogy annak a rozsnál magasabb tápértékére már a tapasztalat is reá jött.

Gabonából készült eledeleink azonban, és így a kenyér is, mindig csekélyebb tápértékkel birnak, mint maga a gabona, és pedig azon oknál fogva, mivel a gabona legértékesebb, legtáplálóbb részei közvetlen a héj alatt lévén lerakodva, a korpával együtt elválasztatnak, s a liszt csakis a mag belső keményítődús részéből áll. Természetes tehát, hogy a liszt különféle fajai között a legfehérebb az, mely legkisebb tápértékkel bir, mert abban van legkevesebb ama alkatrészből, mely az őrlésnél a korpával eltávolíttatik. Erre nézve Liebig „Vegytani leveleiben" azt mondja, hogy a finom liszt több keményítőt tartalmaz, mint a barna, s hogy a korpában aránylag legtöbb protein (alkotó anyag) van, s hogy a korpa elválasztása a liszttől valóságos luxus, s a táplálkozás szempontjából inkább káros, mint hasznos. S egy más helyen: A buza 2%-nál több emészthetlen farostot nem tartalmaz, míg a közönséges malmok rendesen 25% korpát szolgáltatnak, ebben tehát még 60—70% táprész találtatik.

De nemcsak a protéin veszteségét tekintve, káros a korpának elválasztása a liszttől, hanem káros ez a gabnában található tápsókat (vilsavas vegyületek, kali, natron, mész, keserföld, vas) tekintve is, melyekre nézve az élettani kisérletek azt bizonyítják, hogy a liszt tápképessége épen azon irányban fogy, mint benne tápsó alkatrészek menyisége apad.

Már pedig a vegyelemzésekből tudjuk, hogy 1000 sulyrész buzában és rozsban 21 sulyrész tápsó van, s ebből a buzában 8·94, a rozsban 5·65 sulyrészt a vilsav, a csontképzésnek legfontosabb alkatrésze tesz.

Míg ezzel szemben 1000 sulyrész finom buzalisztben csak 5·5 sulyrész tápsó van, s ebből a vilsav csakis $2^{1}/_{3}$ sulyrészt képez. Vagyis az elsőrendü buzaliszt egészben véve $15^{1}/_{2}$ sulyrész tápsóval és $6^{2}/_{5}$ vilsavval tartalmaz kevesebbet, mint maga a buzamag. A másodrendü buzalisztben már $2^{1}/_{2}$ s harmadrendűben $3^{1}/_{16}$ s. vilsav találtatik.

1000 sulyrész első rendü rozslisztben viszont $7^{2}/_{5}$ s.-részszel kevesebb a tápsó, mint a rozsszemben s. 5·65 vilsav helyett csak $3^{1}/_{15}$ s. r. jön elő.

S miután az őrlésnél a gabona 2 részre válik, t. i. lisztre és korpára, s miután e két különvált rész a gabona összes állományait képviseli, könyü belátni, hogy a gabonának azon tápsó részét, mely a lisztben hiányzik, a korpában kell keresnünk. És a korpa vegyelemzése e részben minden kétséget el is oszlatott, kimutatván, hogy 1000 rész buzakorpában 53·60, s a rozskorpában 51·0 s. r. vilsavas vegyület van, vagyis az elsőben 3-szor, s az utóbbiban $2^{1}/_{2}$-szer annyi, mint magában a gabonában, melyből előállíttatik.

Az egyes alkatrészeket tekintve, pedig találtatik a buzakorpában: vilsav 24·03, Kali, 30·11, keser és mészföld és vas 43.03%.

A rozskorpában: vilsav 21·03, kali 23.03, keser- és mészföld s vas 50·96%.

Ezen vegyelemzés azt is mutatja, hogy azon tápoknak legalább fele része, mely a lisztben h i á n y z i k vilsavas, mész- és keserföldből áll, vagyis hogy abból épen azon vilsavas vegyületek hiányzanak, a melyek a csont képződésére, növekedésére és fentartására mulhatlanul szükségesek. Ennek folytán a korpának kiszitálását egyenesen lisztrontásnak lehetne venni, mert ezáltal az mindazon tápanyagokban, melyek a táplálkozás körül a legnagyobb fontossággal birnak, szegényebbé válik, különösen érzékeny veszteség a korpának elválasztása a liszttől a szegényebb osztályra nézve, mivel ezeknek nincs módjukban, azon hiányt, melyet a liszt a korpa csirizrészében veszít, más tápdús ételekkel helyre pótolni. A közönseges kenyér szitált — vagyis korpa nélküli lisztből — míg ellenben az ugynevezett Graham kenyér vagyis darakenyér korpás lisztből készül. A fentebb mondottak után t. olvasóim könnyen beláthatják, mely kenyér bír több tápképességgel.

Dr. G.

A szerkesztő nyilt póstája.

Az öngyilkosságról.

Kérdés intéztetett hozzánk, hogy mint vélekedünk az öngyilkosságról, s mely eszközökkel tartjuk e társadalmi bajt orvoslandónak?

Az 1877-ik évben olvastuk a lapokban, hogy a milánói sajtó azáltal véli az öngyilkosságok számát csökkenthetni, ha azokat agyonhallgatja.

Kétségkivül a modern társaság e szörnyü mételye megérdemli, hogy vele tüzetesebben foglalkozzunk, hogy annak okait forrásait, nyomozzuk, s azon eszközökre is gondoljunk, melyek segitségével az emberiség e borzasztó betegségét orvosolhatnók.

Az utóbbiakra vonatkozólag lehetetlen, hogy a milánói sajtó emlitett véleményét egy kis vizsgálatnak alá ne vessük. E vélemény — szerény nézetünk szerint — lélektani lehetetlenséget, vagy legalább is unikumot föltételez; mert valljuk meg, hogy alig van ember, ki életét — bármily nyomorult legyen is az — sokkal jobban ne szeretné, mintsem hogy herosztratoszi elhiresültségre akarna szert tenni, romba döntvén lelkének templomát, a testet.

De nem tekintve azt, hogy százerek között alig van egy Herosztratosz, ki öngyilkosság által akarna szomorú hirre szert tenni, nem épen az ellenkezőt érnők-e el az öngyilkosságok agyonhallgatásával? Ugy hisszük igen. Valamely családtagnak öngyilkossága az egész családra nézve oly folt, melyet egyhamar kitörülni nem lehet. „Atyja öngyilkos volt" ez azon álló epitheton, melyet az életben oly gyakran hallani alkalmunk van, és sok leány csak azért volt kénytelen pártában maradni, vagy meg nem felelő frigyet kötni, mert szülője öngyilkos volt.

Igaz, hogy nem egyéb, mint előitélet, ha az e g y e s vétkeért az e g é s z e t elitéljük; de hát ki az a hatalmas, aki az efféle előitéleteket kiirtani tudná? Szivén fekszik a kétségbeesett apának is családjának hirneve s jólléte, s bátran azt lehet állitani, hogy sokan foganatosították volna is öngyilkos szándékukat, ha ama kettőre nem gondolnak vala. Az a gondolat, hogy sötét tette a sajtó utján a világ tudomására jut, már sok embert tartott még az életnek. S az öngyilkosság még igen kevés ember előtt valami dicső tett; söt ellenkezőleg, — nem is tekintve a vallás ide vonatkozó parancsolatait, — mint polgári, társadalmi és erkölcsi bűntény megvetést és kárhoztatást von maga után: az öngyilkosnak tehát sehogy sem lehet érdekében, hogy végcselekedetét a sajtó kihirdesse.

Nem tudjuk, hogy vannak-e oly — mondhatjuk — elmebeteg emberek, kiknek az öngyilkosság höstettnek tünik föl; de ezeket nem lehet tekintetbe, eszük járását nem lehet zsinórmértékül venni, mert odavalók ők a bolondok házába.

Nem fogadható el tehát, söt elvetendő a milanóiak véleménye.

Persze, amely sillogismusban a praemissák hamisak, ott a következtetés sem lehet helyes. Ha az öngyilkos azon czélból lenne azzá, hogy nevének hirt szerezzen, ugy mindenesetre legjobb volna tettét ad notam nem venni; de hát ez, mint fentebb kimutattuk, lélektani nonsens s igy az öngyilkosság forrásának nem is tekinthető. Az ok sokkal mélyebben fekszik; ott lelhető az föl az egyén lelkének vallási és erkölcsi életében, létében: és épen, mivel a baj oly helyen gyökeredzik, hová csak a moral és a hit kezei nyulnak, nehezen is gyógyítható.

Igen, az emberiség vallási s erkölcsi életében lelhető föl ama mardosó kigyó, az öngyilkosság fészke. Hit és erkölcs kiveszőfélben vannak, a sülyedező embernek egy szalmaszál sem kinálkozik, hogy magát az erkölcsi és anyagi halál tátongó örvénye fölött fentarthassa. Hányadán vagyunk a vallással? Az öngyilkosság kandidátusainak nemcsak absolut hanem relativ többségét is az atheismus szolgáltatja, miért? Az akeziót reakezió követi, s a legnagyobb ellentétek egymással határosak. A közel multban lánczra volt verve a szellem. A lánez azonban elszakadt, a szellem kiszabadult. Ámde a szabadság is vesztére lehet annak, ki azt méltányolni nem tudja. A szabadság fénye vakítólag hat a sötétséghez szokott szellemre, s e vakságában nem látja a nagy mindenség alkotóját, a világ s a mi létünk fentartóját s mivel nem látja annak létét, tagadni is merészkedik. Az atheismus és nihilismus a boros és sörös kancsók mellett is terjesztetnek már; érdemet találnak sokan abban, ha azt mondhatják: „Én semmiben sem hiszek." S e semmit-hivés az, mely a szivet az erkölcsi élet ezen öntudatlan forrását kiapasztja, kiszáritja; s ha azután az életpályáján kopár pusztára is jön ama hitetlen vándor; ha szomjuságtól gyötörtetik, hogy szinte végkszélytől kell tartania; a forrás nem enyhiti száraz, elhaló ajkainak fájdalmát; mert hiszen maga a vándor volt a forrás gyilkosa.

De hagyjunk fel a képletekkel s mondjuk ki a rideg valót; a vallásnak sokakra nézve ninesen meg ama varázsereje, mely a szivet fölemelni, vigasztalni birná; rájok nézve hiányzik azon bizonyos medium, mely a valódi, tiszta őshit és atheismus közt állván, az ész vallását képezné, azon vallást, mely szerint az ember a maga istenét a természet müveiben, s igy magában is, szivében megtalálná. Nem a spekulativ vallásról beszélek, hanem a komoly gondolkozás és körültekintetés által eredményezett, ama legbensőbb érzelmekről, melyek összessége egy magasabb és bölcs(?) e r ő b e n való hitet képezi. Ezen állásponttól igen távol vannak éppen azok, akik életök erkölcsi becsét és értékét fölfogni nem birván, erőszakosan vetnek véget életöknek s az ily szánandó áldozatok mindaddig nagy számmal lesznek, mig a vallás-erkölcsi oktatásnál a formalizmus teszi a lényeget.

E szerint szerény véleményünk az, hogy az öngyilkosságok csak akkor fognak megszünni, vagy legalább is gyérebben előfordulni, ha az emberiség erkölcsi ereje öregbittetni fog. Ezen öregbítés pedig csak ugy eszközölhető, ha a vallástanitásban s a vallásos nevelésben az eddigi a l a k helyett ezentul s z e l l e m e t adnak.

B.

A közönség köréből*)

Észrevétel a pápa-keszthelyi vasut végr. bizottságának 1880. évi mártius 17-én Tapolczán tartott üléséről fel vett jegyzőkönyvre. Aki ezen ülésen nem volt, jelzett jegyzőkönyv 3. pontja olvasása után azt hiheti, hogy az előmunkálatok teljesítésére Lóskay Miklós mérnökön kivül más nem is jelentkezett; ily hiedelemben levők tévednének, mert volt több mérnök, kik mindannyian olcsóbban ajánlkoztak a tracirozást teljesíteni, azonban Kiss László helyettes elnök urnak és alá rendelt pártfelének Lóskay tetszik, azért már az előmunkálatnál veszi kezdetét a takaritás: 150—200 frt helyett mértföldenkint 500 frt lesz kifizetendő?! (?? Szerk.) Hivatkozott jegyzőkönyvi pontban irt határozat, csak hosszas vitatkozás után emelkedhetett érvényre.

Ha visszagondolunk az előnézet nyilvánitásra, a lehető legjutányosabban, legelőnyösebb feltételek mellett össze fogva, minden krajczárt megbecsülve, még kézimunka ajánlatokat sem figyelmen kivül hagyva — magunk erejéből épitsünk: akkor nem látjuk összeegyezhetőnek, hogy már a kezdet egyesek nézetének hódoljon és ez által mintegy oda vesse elvét ott, ahol takarítani bizton lehetett volna!

Nem akarjuk helyettes elnök ügybuzgalmát kétségbe vonni; de jobb szeretnők ha a tevékenység más irányban nyilvánul. Ne választatott volna Pápáról a bizottságba oly egyéneket, kik az uradalmi kormányzónak hódolatteljes hivei; ne proponáltasson oly hivatalnokokat, kiknek az egész vaspálya-vonal tán csak annyiban fekszik érdekükben, hogy ma-holnap esetleg azon tehessék meg az utat; (mint p. o. egyik az eltávozott Vécsey István távirász) hanem szervezödjék a bizottság Pápa és vidékéről is független birtokos, kereskedő és iparosokból, kiknek reál érdeke a létesítendő pálya ügye; ily érdekeltség nem fog az uradalmi eszmék után takarítás helyett, ennek ellenkezőjével munkába kezdeni.**)

Eltérve a jegyzőkönyvtől, felesleges óv intézkedésnek találtuk azon előre szárnyra bocsájtott hireket is, mely szerint a bizottsági üléseken, bizottsági tagon kivül más jelen nem lehet?! — Engedelmet, ha mi azt óhajtjuk, hogy a munkálatok fedezésére kibocsájtott aláirási iveken polgártársaink anyagi áldozatra kötelezzék magukat, s ha ezen a bizottság intézkedéséből kifolyandó költségek hovaforditásához, (mint nem bizottsági tagoknak szavazati joguk úgy sem levén) még hallgatag jelenlétöket sem engednők meg; ily esetben szerintem: nem várhatunk anyagi támogatást, nem érdemlünk bizalmat!

Hogy tényekkel szolgálhassunk, ki kell jelenteni, miszerint ilynemü hir keringet Tapolczán is; azonban a gyülés előtt értesülvén erről, még sikerült érdekelteket a gyülésnek megnyerni. Habár Pápáról, akár Boba-Jánosházától kiindulva össze kivánjuk kötni Dunát a tengerrel, igen ajánlatosnak tartjuk mint emlitettük a gazdálkodást a munkálat kezdés és folytatásnál, — mert csak ekkint épithetünk tán saját erőnkből. Végre érdekünk kivánja, hogy a bizottsági ülések is minél nyilvánosabbak és látogatottabbak legyenek. Legyen minden adományozó és leendő részvényes előtt a bizottság jó akarata müködése az önzetlen hazafiságnak nyilt tükre!

Egy jelenvolt.

*) Vidékről kérettünk fel a fenti sorok közzétételére. Nekünk csak az a megjegyzésünk, hogy a t. észrevételező talán sötétebb üvegen át nézi a dolgokat mint a hogy kellene. A bizottsági ülések n y i l v á n o s s á g á t illetőleg azonban teljesen osztjuk czikkiró úr véleményét. Szerk.

**) Itt czikkiró úr úgy jár, mint a német közmondás tartja: „Schüttet das Kind mit dem Bade aus." Azt tartjuk, hogy közügyeknél nemcsak a reálérdek jöhet tekintetbe, hanem más is. Aztán úgy tudjuk, hogy nem Kiss László úr v á l a s z t t a t t a hanem az értekezlet választotta a bizottsági tagokat. Szerk.

Vidéki és helyi hirek.

Tisztelt olvasóink-, munkatársaink — és barátainknak boldog ünnepeket kivánunk!

Egyrészt a közlendők halmaza, másrészt pedig a sz. ünnepek arra inditottak bennünket, hogy lapunkat ma rendkivüli alakban adjuk ki.

A pápai polgári leányiskola *növendékei f. é. márcz. 29-én, azaz husvéthétfőn d. u. 4 órakor a városi rajzteremben (városi kisdedóvó épülete) zene-ének-szavalati előadást rendeznek, melyre a t. cz. közönség tisztelettel meghivatik. A tiszta jövedelem a polgári leányiskola ifjusági könyvtárának gyarapitására fordittatik. Helyárak: I. ülőhely 60 kr., II-ik ülőhely 40 kr., állóhely 20 kr. Jegyek előre válthatók a polgári iskola igazgatói irodájában, és az előadás napján d. u. 3—4 a pénztárnál. — Az előadás műsorozata:* 1) **„Les trois amies"**. Ábránd „A HUGENOTTÁK" czimü dalszinműből Albertitől. Hat kézre zongorán előadják: *Bock Julia, Tauber Antonia és Kreiszler Gizella.* 2) **„Fiamhoz"** költemény Arany Jánostól, szavalja *Gabányi Tini.* 3) **„Pusztai találkozás"** költemény Petőfi Sándortól, szavalja *Gold Janka.* 4) **„Szomoru füz . . ."** népdal, *előadja*

---

nyitani látszik a fent idézett közmondást. De nem tekintve ezen bizonyitó körülményt, tudjuk, hogy a férfi külső kellemei jók, söt megkivánhatók, de nem szükségesek — hogy ezen megkülönböztetés: erős és szép, nem egészen helyes.

— — — — — — — — —

Mendelssohn Mózes hires bölcsész (1729—1786) kit kora Szókrateszének neveztek, a pyrmonti fürdöben idözött. Ez alkalommal Guggenheim hamburgi nagykereskedővel ismerkedett meg, ki öt már irataiból ismervén, fölötte nagyra becsülé.

„Mózes rabbi", — mondá egy alkalommal a nagykereskedő, — „mi önt mindnyájan tiszteljük, de a legmagasabb lelkesedéssel önt az én leányom csodálja. Legnagyobb boldogságomnak tekinteném, ha önt vőmnek nevezhetném. Látogasson meg bennünket Hamburgban."

Mendelssohn igen bátortalan volt, mert a természet mostohán viselte volt magát iránta, midőn öt rosszul nőtt háttal, rövid nyakkal s magas vállakkal látta el; — de végre mégis csak elhatározta magát s Hamburgba utazott Guggenheimhoz, kit épen dolgozó szobájában talált.

„Leányom önt várva-várja" — mondá ez — „siessen föl hozzá, örülni fog, ha önt láthatja."

Mendelssohn meglátogatja a hölgyet, s másnap ismét Guggenheim szobájában jelen meg, hol a leány kellemeit s fölötte éles észtehetségét magasztalá.

„Igen tisztelt rabbi", — mondá Guggenheim — „szóljak-e őszintén . . . . ?"

„Természetesen!"

„Ön bölcsész, gondolkozó, bölcs férfiu, tehát nem fogja gyermekemnek rosz néven venni, — ő azt mondá hogy — — megijedt, midőn önt megpillantotta: mert — — mert —"

„Mert olyan iszonyatos hátam van? !"

Guggenheim igenlé.

„Előre tudtam" — mondá Mendelssohn — „de leányától még elbúcsúzni mégis óhajtok."

Fölment a lakásba, hol a leányt varrással elfoglalva találta. Mellé ült. A beszélgetés nyájas és bizalmas hangon folyt; de a leány szemei Mendelssohnt határozottan kerülték. Végre kérdé a leány;

„Hiszi ön, tisztelt rabbi, hogy a házasságokat már a mennyországban kötik meg?"

„Bizonyosan! S velem ez alkalommal valami különös történt. Kérdéséből tudom, hogy ismeri a thalmud azon mondáját, hogy már az ujszülött gyermek számára is rendelve van egy hitvestárs. — Midőn én születtem, nekem is rendeltek feleséget a mennybeliek, — de szörnyü puposat; Istenem, mondám, oly eltorzitott leány kedélye keserü panaszokkal lesz telve; a lánynak illik, hogy ép és szép legyen! Kegyelmes Istenem, add nekem a púpot s engedd, hogy a leány szép és idomos legyen!"

Alig hogy a bölcs ezt mondá, a leány nyakába borúlt, — felesége lett s a pár boldog házasságban élvezte a családi élet örömeit.

Utódjai testileg s lelkileg épek valának; — ki nem ismeri Mendelssohn Mózes nagy unokáját, a hires zeneköltőt, Mendelssohn-Bartholdyt?

B—i —J—s.

az intézeti énekkar. 5) **„Zigeunerleben"**, költemény Geibeltől, szavalja *Hoffner Ilona.* 6) **„Valse styrienne"** Wollenhaupt H.-tól, zongorán előadja *Schwartz Fanny.* 7) **„A holló"** Poe Edgar költeménye, ford. Szász Károly, szavalja *Baráth Mathild.* 8) **„Érzékeny búcsu"**, költemény Arany Jánostól, szavalja *Saltzer Gizella.* 9) Aria **„Angot"** czimü operettéből, *előadja az intézeti énekkar.* 10) **„Adieu de Maria Stuart"**, költemény Bérangertől, szavalja *Weisz Katalin.* 11) **„Hej babám . . ."** népdal, *előadja az intézeti énekkar.* 12) **„Levél egy elutazott barátomhoz"**, költemény Tompa Mihálytól, szavalja *Salok Mari.* 13) **„A fülemile"**, költemény Arany Jánostól, szavalja *Kohn Berta.* 14) Koronázási induló a **„Próféta"** czimü dalszinműből. Két zongorán nyolcz kézre előadják: *Bock Julia, Könczöl Ida, Schwartz Fanny és Lichtschein Julia. — Midőn ezen előadásról a t. cz. közönséget tisztelettel értesitjük, egyszersmind kérjük, sziveskedjék a nemes czél előmozditása végett mennél nagyobb számban résztvenni. Pápán, 1880. márczius 27-én. Az igazgatóság.*

A győri nagyheti országos vásár, mint a „Gy. K" irja: leszámitva némely iparágak nem elég kelendőségét, egészben véve elég jól ütött ki. Különösen élénk volt, mint rendesen, a lóvásár. Eladatott ötszesen 947 darab ló és 514 darab szarvasmarha. Különösen sok külföldi lóvásárló fordult meg ezen vásár alkalmából városunkban, kik nagyobb lóvásárlásokat eszközöltek. A pápai, szerdán megtartott, hetivásár pedig nem volt oly élénk, mint milyenre, az ünnepek miatt, számitottak.

A „Magy. paed. szemlét" a pozsonymegyei tanfelügyelő is melegen ajánlotta a felügyelete alatt álló iskolák tanitóinak. Adjon Isten sok megyének olyan buzgó, olyan derék tanfelügyelőt, mint a milyen a pozsonymegyei, ki minden a tanügyet illető jó és nemes ügy iránt lelkesedni tud.

Cs.-Samorjáról (Pozsonymegye) értesitenek bennünket, hogy az ott huzamosb idő óta időző Gáspár Jenő-féle szintársulat tegnap tartotta bucsuelőadását az ottani jótékonysági kör közreműködésével. Önkénytelenül is össze kell hasonlitanunk az alig 2500 lakóssal biró Samorját, ezzel a mi hatszorta nagyobb Pápánkkal! Amott van vagy 40 működő s ennél még több pártoló tagból álló műkedvelő társaság, melyet ott „jótékonysági kör"-nek neveztek el. Ennek előadásaira még a nagy Pozsonyból is rándultak le, — s az egészben csak egy kis jóakarat és összetartás szükségeltetik. És ott, abban a kis városkában alig fordult meg még magyar szintársulat, mely az eredménynyel nem lett volna megelégedve. Hát itt Pápán? Itt minderről hallgat a krónika. Ha lesznek is szinészeink — — no de hallgass nyelvem nem fáj fejem.

Az izraeliták husvétja tegnap este köszöntött be a szokásos kovásztalan kenyér (laska) kiséretében. Ezen ünnep felváltva 4 napi félünnepekkel, 8 napig tart.

Az uj-Budapest czimü lap szerkesztője és kiadója eltüntek; az ügy a fenyitő törvényszék elé került.

Első zenetársulatunknak meggyült a baja Magda István volt nagybőgőssel, ki bucsuszó nélkül hagyta el Pápát s szegődött egy fehérvári társulathoz. Cseresnyések Magda után nem búsulnának, mert hiszen nagybőgősöket lehet innen is onnan is szerződtetni, csak az nem tetszik nekik, hogy Magda uram 70 frttal tartozik a társulatnak, s mikor eltávozott, elfelejtette e csekélységet kiegyenliteni.

Váltó hamisitással vádolt Stampfel Gusztáv ügyében — mint biztos forrásból értesülünk, — a végtárgyalás jövő hó elején meg fog tartatni. Több helybeli lakos mint tanu idézést kapott. — Azzal a végtárgyalással azután vége lesz e botrányos ügynek, s óhajtjuk, hogy városunk érdekében ahhoz hasonló többé soha elő ne forduljon.

Jó madarat fogott el a helybeli rendőrség, lovászpatonai származásu Herczeg Imre mészáros segéd személyében. Ez a Herczeg ugyanaz, kit Neumann meggyilkolásával és egyéb gonosztettekkel vádoltak, de akinek mindanyiszor sikerült magát — legalább a biróság előtt — tisztára mosni. Gyanuban van, hogy e napokban Bereczky Sándor helybeli hentes tárczájából 50 frtot lopott, — elfogták s átadták a járásbiróságnak.

Czigany pecsenyére fájt a foga ebben a böjti időben is Kolmann Imrének a „Fehér ló" volt háziszolgájának. Kit azzal vádolnak, hogy gazdájától, Stein Mór vendéglőstől 45—50 kilós süldőt lopott el. Persze a sertés lármás jószág, azért iszonyatos tettre határozták el magukat: előbb ölték, aztán lopták. A „hullákat" átdobták a falon, ámde az áldozat piros vére megfestette a gonosztevők nyomát, s a szerfölött kiváncsi rendőrök bekopogtattak a Svéd testvéreknél, kiknek lakásánál a vérnyom eltünt. — Kolmann olyan helyre tétetett, a hol eszébe juttatják, hogy nem helyesen cselekedett, midőn böjtben czigánypecsenyéről álmadozott, s e „*szaftos*" ételt tárczájának igénybe vétele nélkül élvezni akarta. — De a „dráma" a gonosztevők távoztával még nem volt befejezve. Mert a *megöltnek* egy kedves rokona is volt oldala mellett; ezt is össze vissza szurkálták a szivtelenek, ugy hogy másnap nem lévén semmi remény az ő felgyógyulásához, hogy hiába ne szenvedjen oly nehéz kinokat — megadták neki a „Gnadenstichot." — Viszszatérve a gonosztevőkre — azoknak nyomában vannak.

Utonállás. Mult héten esti 9 óra tájban Leszlauer nevü gecsei lakos korcsmáros ballagott fáradt lovaival a győri vásárról haza felé, midőn a Pándzsahid tájékán két ismeretlen lépett eléje s lovai kantárát megragadva, ezek egyikét leszurták, őt magát és egy vele utazó Deutsch nevü izraelitát pedig szintén megkéselvén, körülbelül 200 frtnyi készpénzétől megrabolták, s aztán gyorsan eltávoztak. Emberünk azonban, ki, mint aféle katonaviselt gyerek, nem ijedt meg saját árnyékától, óvatosan a gazemberek után lopódzott egész Kis-Barát községig, hol is egy régi ismerőse segélyével, kivel az uton találkozott, a jó madarak kilétét ellesvén, Szent-Mártonba a szolgabirósághoz sietett és a dolgot följelenté, minek folytán a tettesek még tegnap hajnalban elfogatván, mai nap már a győri fenyitőtörvényszék helyiségében vannak biztos zár alatt. Mint értesülünk, mindkettő tehetős gazda gyermeke.

Önbiráskodás. „Nekhem khell egy khalap, magának pedig khell czipő, csináljunk gseftet," — eme semmi rosszat nem sejtető szavakat mondá Saltzer József helybeli czipész Szinger sapka- és kalaposhoz. A gseft létrejött. De hogy miért, miért nem, hát ez is megtörtént. Egy pár czipőt vitt Saltzer inasa s a végzet őt Szinger boltja előtt vezette el. Semmi rosszat nem sejtett. A reggeli nap nyugodtan fürösztè arczát a fényes topányban — ekkor egy rántás, s nincs czipő. Minden előleges eljárás, foglalás stb. ugyszintén kir. végrehajtó meghozása nélkül a végrehajtás eszközölve lett. Szingerék azt állitották, hogy 5 frtjuk van Saltzernál, azért foglalták le a czipőket. Hogy hogyan került e tekintélyes összeg Saltzerhez, azt vádló Saltzertől nem tudtuk meg tisztán, — ez tehát még a jövő titka, s fel lesz fedezve, mihelyest Szinger ur Pestről megérkezik.

A zsebóráját is foglalta le a kir. végrehajtó egy pápai polgárnak. „Hallja az úr," kiált az exequált a távozó hivatalnok után, — „azt az órát még legény koromban szereztem meg, jól vigyázzon rá, húzza fel rendesen, és úgy viselje gondját, hogy valami baj ne essen rajta, mert önt fogom felelősségre vonni.

Városunkban meghaltak f. hó 18—21-ig: Halka Mihály r. k. 50 éves, Brightkór. — Tömördi Józsefné r. k. 75 éves, aggkór. — Farkas Mária gyermeke r. k. halva, éretlen. — Laluk Antalné r. k. 61 éves, béllob. — Tóth István leánya Julia r. k. 20 napos, gyengeség.

KÜLÖNFÉLÉK.

A lelkiismeret. Ungváry Károly irsai molnár nem rég egy zsák rozsról nem tudván számolni, annak átvételéről adott elismervény alapján a káros beperelte; de a pert Ungváry nyerte meg, sőt még 6 frt perköltséget is itéltek meg neki. Ez öszszeget azonban Ungváry — megható hangon irt levél kiséretében — az irsai izr. hitközség szegényalapnak ajándékozta, s azután a közégből eltünt. Még családja sem tudott a bujdosóról semmit s mindenki azon hitben volt, hogy Ungváry Károly valami szerencsétlenség érte valamelyik utján; annálinkább volt alapja e vélelemnek, mert Ungváry jómódú ember hirében állott és a különben igen jóravaló családjával jó egyetértésben élt. Csak hetek mulva adott magáról hirt Ungváry levélben, de tartózkodás helyét ekkor sem fedezte fel. Levelében előadja az indokot, mely őt a bujdosásra vitte, a mi abban áll hogy nem birta lelkiismerete furdalásait, melyeket a zsák rozs eltagadása miatt szenvedett, otthon elviselni, s kijelenti, hogy addig, mig a zsidóval az ügyett családja ki nem egyenliti, nem is szándékozik hazatérni. Képzelhető menynyire megörült a szegény család, hogy a bujdosó ekkép és nemsokára hazatérhet.

Férfi és nő. Sokan lesznek, a kik nem tudják, hogy a nők élete átalában szivósabb, mint a férfiaké. A természet előnyben részesité a nőt, s mint a reproduktió nagy elvének megtestesülését, nagyobb számu fentartó és védő eszközzel vette körül; s ez kiterjed a szerves létnek ugy a legalsó, mint a legfelső fokára. A mi az emberi fajt illeti, a nő, dacára a férfi tetemesebb fizikai és értelmi erejének, az élet tartósságára nézve felülmulja az utóbbit. Az nehéz munkát hoszszabb ideig tudja viselni s oly fájdalmat elbir, mely a férfiit leteritené. Az éhséget és levegő hiányt tovább kibirja. Zitomikus betegségek férfinál veszélyesebbek, mint a nőnél s az élet első évében több férfi-, mint nőgyermek halt el. Euergie azt állitja, hogy 900 egyén közül, a kik hirtelen halállal elhaltak, 780 volt férfi és csak 120 nő. Még az öngyilkosságok statisztikája is hasonló számokat mutat. — Francziaországban 15 év alatt a férfiak és nők öngyilkossága közt oly arány mutatkozott, mint a 3 és 1 közt. Németországban pláne 6 férfi öngyilkosra csak egy nő. Minden képzelhető betegségek közül az egyetlen tüdővész az, mely nőknél veszélyesebb és hamarább hoz halált. — Férjes nők rendesen nagyobb kort érnek, mint a hajadonok; a szüzi élet — ebben az orvosi tekintélyek kivétel nélkül megegyeznek — a nőre károsabb befolyással van, mint a férfira. Nagyszámu gyermekekkel megáldott anyák a legegészségesebb nők s legtovább élnek; a gyermektelen nő szerencsétlenebb, mint a gyermektelen férfi.

A finn menyecskét nem sokára hazahozza Helsingforsból fiatal tudósunk ifj. Szinnyei József. Menyasszonya, a helsingforsi szinház primadonnája a mult vasárnap bucsuzott el a Helsingforsiaktól a „Tiszaháti libácska" (Haapaniemen Hanhenpoika) czimü szinműben. Sok tapssal, csokorral tüntették ki; az igazgatóság pedig olyan gyönyörü csokorral tisztelte meg, minőt még nem láttak Helsingforsban. A csokorról két gyönyörü selyem szalag csüngött le, melyek egyikén — a finn nemzeti szinü — ily fölirat volt olvasható finn nyelven: „Rozendahl Hilmának márczius 14. 1880." mig a másik a magyar — vörös, fehér, zöld — szineit viselte a következő magyar fölirással: „Élj boldogul." Este serenade volt a fiatal szinésznő tiszteletére, melyen a fővárosi művésznőt, de egyuttal a magyar tudós jegyesét ünnepelték. Megemlitjük e helyen, hogy Komócsi József költőnk nem rég üdvözlő verset irt Szinnyey eljegyzésére; e verset Jelava leforditotta finnre s megjelent a legtekintélyesebb finn lapokban.

Gambetta gyomrával, étvágyával, természetével sok bajok van a francziáknak. Hol azt hirdetik urbi et orbi, hogy Gambetta hizik, (mintha a világ sokat törődnék a nagy férfiu karcsuságával), hol azt ujságolják, hogy Francziaország első elnöke (a második Grevy) él-hal a bibicz tojásért, most meg ujra azzal a nagy fontosságu hirrel lepik meg a világot, hogy Gambetta vegetarius lett s tejet iszik és zöldséget eszik. Na hát váljék egészségére!

Ki akar házasodni?! A lapok hirdetései közt majd mindennap találkozhatunk házasulni akaró férfiak felhivásával. Ezekre nézve jó alkalom kinálkozik, a mennyiben közelebb meghalt egy dúsgazdag török basa, Mahmud Benaya, s mintegy száz feleséget hagyott maga után és végrendeletében meghagyta, hogy ha azok 3 hóval halála után férjhez mennek, mindegyik 1700 török piasztert kap nászajándékul.

A világhirü irónőről, Ouidáról olvassuk, hogy florenczi pompás kastélyában nagy fényben él. A negyvenen felül van már, gazdag sárga hajjal bir, de minden egyéb külső előnyt nélkülöz, ha csak apró keskeny lábát nem emeljük ki, melyet igen szivesen mutogat. Rendkivül hiu, még pedig sokkal nagyobb mértékben hiu azon személyes bájakra, melyekkel nem bir, mint szellemi kiváltságaira, melyekkel tagadhatlanul, ritka mérvben rendelkezik. Nagyon kedveli a „posierozást" és mindenféle festői jelmezekben szeretné látni megát. — Arczképei legjobb oldaláról ismertetik s többnyire kissé hizelegve mutatják fel a valót. — Magán élete rendkivül kalandos volt, és igen sok érdekes epizódot tartalmaz, melylyekkel csak idő multával fog megismerkedni a világ.

Regényes. Batizán egy ember felakasztotta magát mult vasárnap a falu végén levő legelső fára. Nagy kitüntetés. De nem eddig tart. Igy függött a hulla — mialatt lelopták minden ruháját, s ujját levágták babonának, sőt egy fattyu a hátramaradt pipájából kiverte a bagót és a halott nyitott szájába benyomta s a pipát elvitte — igy diszlett a hulla egész csütörtökig! Akkor vitette el a csendbiztos.

Eső teremtés. Érdekes és ha valósul — nagyfontosságu hirt — irja a „Függ. Hirl" veszünk Amerikából, Rugglers Dániel virginiai tábornok fölfedezte végre azt az eszközt, melylyel akkor lehet esőt teremteni, amikor akarnak. Franklin egykor a villámot elragadta az égből s most egy másik amerikai a felhők titkát leste el. S a titokból egy hatalmat kovácsolt melylyel uralja a záport, kineveti az aszályt. Egy léggömb, durranó és robbanó tölténynyel megtöltve, a felhők hazájába bocsáttatik. A lövegeket egy érczfonál villanyteleppel tartja összeköttetésben. A sürü felhőket az eszközlött robbanás s az ennek folytán beállt légnyomás sürü cseppekben hajtja a földre. A készülékkel a virginiai földmivelő társaság már kisérleteket is tétetett és pedig amint jelentik — sikeresen.

Bosniában a rablások annyira napirendben vannak, hogy a katonai hatóság f. hó 9-én Bihac és Banjaluka kerületeire a statariumot hirdette ki. Egyszersmind dijjak is lettek kitüzve a rablók kézrekeritéseért.

Quodlibet.

Költészet és próza.

Szem a szemben, kéz a kézben
Igy ültünk mi egymás mellett:
Minden megvolt csak a papa.
S sokat mondó szavad kellett.

Felemeléd szép szemeid',
Üdvöt láttam azokban én
Szóra nyitád ki ajkaid,
Hogy te örökre légy enyém.

Egy percznyi csend következett:
Aztán mint menydörgés szava
Hallatszott be az ablakon:
„Fan e valami drotoznya?" . . .

V. E.

—

Mi az *émelygés?* Megemészthetlen szellemi abrak.

—

A föld *forog* velünk; nem csuda tehát ha *szédelgünk* . . .

—

A *szerelmi ömlengés:* a még nedves fültövek kánikulában való kipárolgásuk nyomasztó gőzei.

—

A *remény:* a szükkeblü egoisták sóhajának csaló délibábja.

—

A *szeretet:* a gyermekkornál mindenre kiterjedő, az agg és férfi-kornál korlátozott és az ifju-kornál legtöbbnyire egy — kecsesajku — személyre összpontositott — szükség.

—

Az *irigység:* összeszoritott, keskeny ajkak és fehérülő orrhegy kórjelei által nyilvánuló idegbaj.

—

Ábrándozás az: ha valaki nappal álmodozik, a nélkül, hogy horkolna.

És a *horkolás* nem más, mint egy alvó testnek, — az alvás monotóniájába némi változatosságot hozó — öntudatlan ömlengése.

—

A *cholerikusnak az élet:* dobhártya repesztő, Vagner-féle opera, a *melancholikusnak* tragoedia, a *sanguinistának* vigjáték, a *phlegmatikusnak* „janz pomáde" . . .

Csodabogár. *)

(A „Magyar Vidék" papirkosarából.)

Bánkodóhoz.

Bánkodó kis leánykám,
Ne nézz olyan búsan rám.
Hisz e bánat arcodon
Elmerengés a multon.
Csillagokból olvastuk ki
A multban,
Amit birtunk mindaketten
Magunkban.

Csillagokból olvasom,
Ami hallgat ajkadon:
Méla bánat, szerelem,
Ki nem alvó érzelem.
Csukdd le szemed, tárd ki szived
Kis leány,
S forrjunk csókba, boldogságunk
Hajnalán.

*) Megigértük, hogy e rovatban a poesis csodáit fogjuk közölni. Ime itt hozunk egy ilyent.

Lapunk 20. számában hozott képrejtvénynek megfejtése: „Magad lábán járj!"

Helyes megfejtéseket küldtek: Krausz Irma, Beck Tini, Békefi Nelli (Bpest), Lövy Aurelia, Kohn Róza, Heinrich Endre (Bpest), Günsberger Netti, ifj. Vadas József, Goldschmidt Vilmos (Kaposvár), Baboss Jenő (Karcsa), Suess Samu, Suess Lujza és Róza, Békefi Gyula (Bpest), Berger Janka, Goldberg Jozefa (Bécs). Hegyesi Janka.

A megfejtők nevei közül Goldberg Jozefa k. a. neve kisorsoltatván, neki a díj — 50 levélpapir ugyanannyi borítékkal — megküldetett.

—

Szótagrejtvény.

B. F.-től.

to, bat, nyö, tal, lok, bál, az, na, fa, ju, szom, tag, lé, nagy, hom, an, gér, dith.

1. Egy emberi testrész neve.
2. Bortermő hegy Zalában.
3. Pápai járásban falu.
4. Pozsonymegye nevezetesebb városa.
5. Régi nőnév.
6. Tengerekben élő emlős.
7. Ilyenbe rakják őszszel a gabnát.
8. Egy görög istennő.

A kezdő betük egy ókori nevezetes hadvezér nevét, a végbetük annak szülővárosát adják.

Megfejtési határidő april 15-ik napja. Azon megfejtő, kinek neve kisorsoltatik. „*A varróleány*" czimü elbeszélést kapja.

Gabona-árak.

PÁPA:

100 kilgr. vagyis métermázsánként.

Buza: jó 14 frt., — kr. közép 13 frt. 50, alsó 13 frt. — kr.
Rozs: jó 10 frt. 80 kr., közép 10 frt. 60 kr., alsó 10 frt. 40 kr.
Árpa: j. 9 frt. k. 8 frt. 70 kr. és a. 8 frt. 40 kr.
Zab: j. 8 frt. — k. 7 frt. 70 kr. 7 frt 40 kr.
Tengeri: j. 8 frt. 50 kr., k. 8 frt 20 kr. és a. 7 frt. 70 kr.
Burgonya: 3 frt. — kr.
Széna: 3 frt. 2 frt 50 kr.
Zsup: 3 frt., 2 frt 60 kr.

Pápa, 1880. márt. 24.

Polgármester.

Szerkesztői levelezés.

Egy jelen volt. Mint látja, az észrevételt közöltük. Tettük ezt az ügy érdekében, mert a mi *közös* ügy, annak minden mozzanata a közönség, a nyilvánosság elé való.

Veréb. Jól csiripol! Csak aztán be ne rekedjen ám mint a pinty! — A csiripolás hét magba került. — Micsoda eszterha alatt lakik?

Cs. L. úrnak Budapest. Kivánsága, elismerjük, alapos, — de legnagyobb sajnálatunkra nem szolgálhatunk ama számokkal. Ha netán előkeríthetjük, elküldjük. A beszélyt — ha nem nagyon hosszú kérjük.

Dr. G. A közlemény végén álló „folytatom" vezetett minket félre. Most már rendben vagyunk.

Mint a tavasz . . . némi haladásról tanuskodik különösen a mérték kezelésében. Csak tartalma ellen még igen sok a kifogásunk, azaz hogy az ellen, hogy *tartalmatlan.* Mert hát pl. mit mond ön a következő versszakban:

Vadon erdő, árnyas berek,
Virágos völgy, zengő liget,
Dalos madár, vándor felhő,
Olyan kedves . . . a lágy szellő . . .?

Reméljük, mire csakugyan és valóban *tavasz* lesz, a természet láttára *jobb* költeményt fog produkálhatni. De prózát, (leveleket stb.) mindég szivesebben veszünk.

A. N. J. A milyen naiv, ép olyan jó! Legközelebbi számunk egyike hozza. Ama kettőre nem reflektálok, az egyik ellen loco is protestáltak. R-t üdvözlöm, — sorakozzék! Keressetek fel mennél gyakrabban, — én aztán *szellemi* látogatástokat személyessel viszonzom — ha csak lehet! Őszinte üdvözlet és — pax vobiscum in Roma parva!

Hozzá . . . ha már tegezi az ön „babáját," akkor azt is fogja tudni, hogy hol lakik? Tessék tehát egyenesen hozzá fordulni, — a mi szerkesztőségünk nem lehet rossz versek „Expeditions-bureauja."

Győr-Budapest. Ha minden verse olyan, mint a most hozzánk beküldött, úgy akkor többet nem kérünk belőle. *Prózai* dolgokat szivesen veszünk.

Emlékkönyvbe stb. . . . Kár, hogy a külső alak nem sikerült! Különösen a forditásoknak jó a meséjök. — Prózát szivesebben veszünk, sőt kérünk.

Aszód. Tudósitásokat, különösen levélalakban, szivesen veszünk. Az illető szám már nem volt megszerezhető. Talán máshol kapja. Üdvözlet!

N. úrnak helyben. Legyen szerencsém. Szóval jobban végezhetünk.

Fakadó rózsabimbók . . . egy-kettő beválik, — a többinél az alak ellen igen sok a kifogásunk. Kezdetleges. Különben folytassa. „Es ist noch kein — Dichter vom Himmel gefallen."

Felelős szerkesztő: ***Bánfi János.***

A DIVATÁRU-CZÉG

FISCHER TESTVÉREK

GYŐRÖTT

(az általános iparbank házában)

a tavaszi idényre raktárukat a legdivatosabb és legizletesebb divatczikkekkel felszerelték és különösen ajánlják:

Valódi gyapju **ruhaszöveteiket,** különféle legujabb mintákban **27 krért**
Kitünő minőségü **cretonokat** és pedig: Valódi *cosmanosit* **17 krért**
Valódi *köchlinfélét,* mely bárhol is **45** kr, nálunk **csak 27 kr**
Oxfordot **17 krért**
Valódi *angol oxfordot* **27 krért**
Valódi *mühlhausenit* **23 krért.**

Továbbá ajánlják dusan felszerelt raktárukat **ESŐKÖPENYEK** és **női FELÖLTŐKBŐL** bámulatos olcsó árakon.

NAPERNYŐKBŐL 90 krtól egész 4 frtig, SELYEM ESERNYŐKBŐL 3 frt 50 krtól egész 5 frtig mindig nagy választékot tartunk.

Üzletünk oly kiterjedt ismeretességnek örvend, hogy naponta az ország minden részére rendeléseket küld, melyek mindenütt csakis a legnagyobb tetszés és elismeréssel fogadtatnak és amely körülmény elég bizonyitékul szolgál arra, miszerint hirdetményeinket nem közönséges fölkiáltásoknak tartják!

Mintákat kivánatra bárhova is bérmentve küldünk!

Laptulajdonos és kiadó: **Nobel Armin.**

Pápán, 1880. Nobel Armin könyvnyomdájából.